

ΙΒΑΝ Π. ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑ

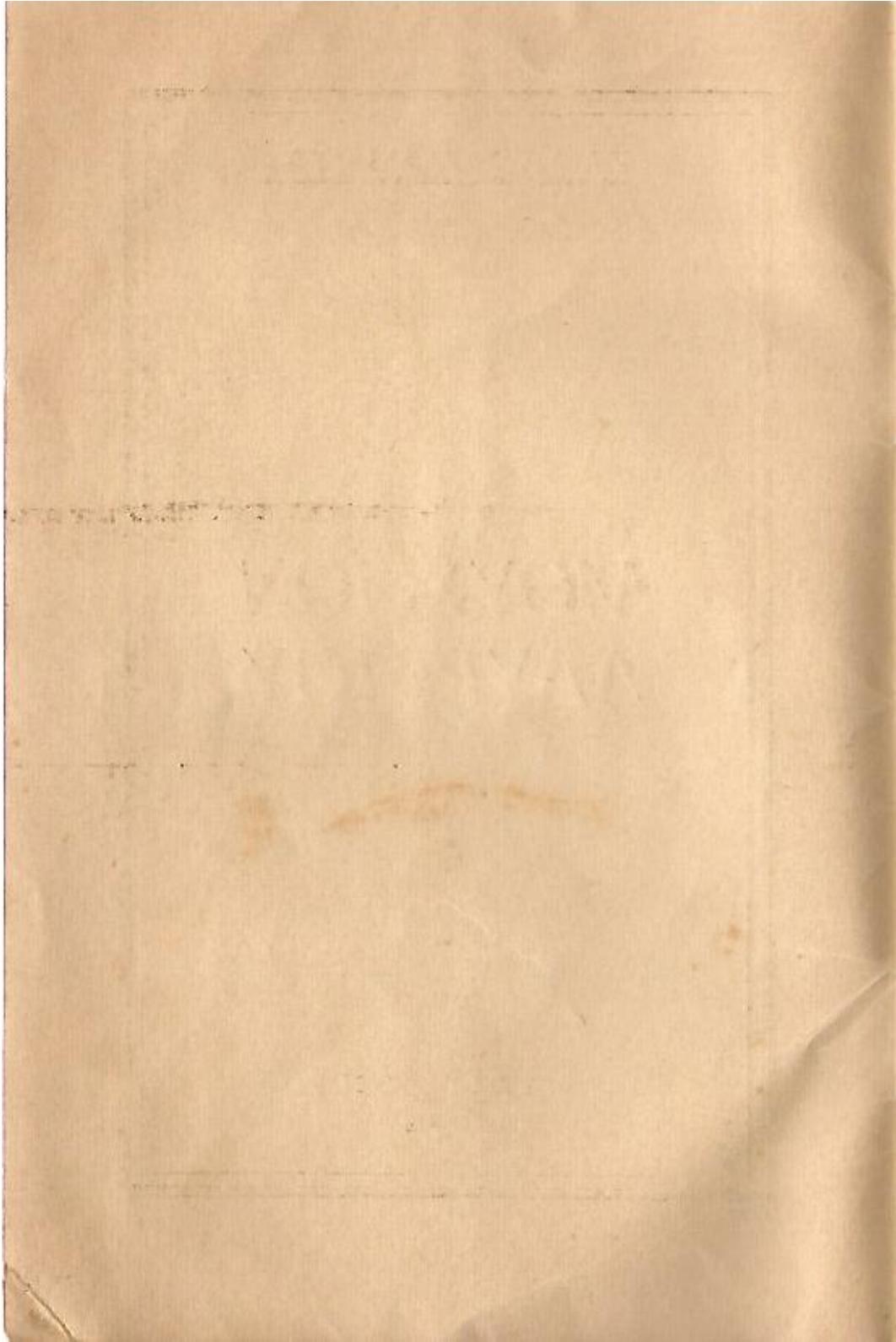
TO

**ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΛΑΥΡΕΙΟΥ**

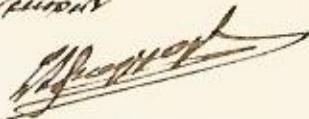
ΛΑΥΡΕΙΟΝ

1960

IBAN Π. ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑ

*τελ αγανακτισμένων
δοκίμων και πρώτων*

TO

ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΛΑΥΡΕΙΟΥ

ΛΑΥΡΕΙΟΝ
1960

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΛΑΥΡΕΙΟΥ

A'

Μὲ πραγματικὴ χαρὰ διεπίστωσα ὅτι, εἰς τὸ τόσο φιλοπρό-
οδο ἔργο καὶ ταῖς ὡραίαις προσπάθειαις εὐοδώσεως τοῦ σκοποῦ
τοῦ ΕΚΔΡΟΜΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΛΑΥΡΕΙΟΥ, περιλαμβάνεται καὶ
ἀλόκληρο πρόγραμμα, ἀξιοποιήσεως καὶ ἀναβιώσεως τῶν ἀρ-
χαίων μνημείων, τὰ ὅποια παρέμειναν, εἰς τὴν γωνίαν αὐτὴν
τῆς Ἀττικῆς Γῆς, ὡς τραναῖς ἀποδείξεις τοῦ ἀρχαίου Ἑλλη-
νικοῦ ἀθανάτου Πολιτισμοῦ.

Εἶναι πράγματι ἔξαιρετικὰ ἐνθαρρυντικὸν νὰ βλέπει κανεὶς
τὴν νέα γενεά, νὰ ἐφαρπάζεται μὲ μία τόσο ὡραία ἰδέα, καὶ
μὲ ἑθνικὸν πολμὸν καὶ περιεχόμενο, καὶ μὲ ἐνθουσιασμὸν νὰ ἐπι-
δίδεται, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τὸν κόπο καὶ... ταῖς ἀντιδρά-
σεις, πολὺ συχναῖς σὲ αὐταῖς ταῖς περιστάσεις καὶ μάλιστα
ἀπογοητευτικαῖς πολλαῖς φοραῖς, νὰ τὴν ὀλοκληρώσῃ καὶ νὰ
συμβάλῃ ἔτσι εἰς τὴν ἀναβίωσι καὶ τὴν διατήρησι τῶν ἑθνικῶν
μας παραδόσεων, πού, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἶναι ἡ βάσις
ὅλου τοῦ ιδεώδους, ποὺ ὄνομάζεται Πατρίς. Τί θὰ είχε
ἔνας λαὸς νὰ δείξῃ, ἂν δὲν είχε ταῖς παραδόσεις του; "Αγ δὲν
είχε τὴν ἱστορία του, ποῦ καὶ αὐτὴ ἀκόμη διασώζεται ἀπὸ τὴν
λησμονιὰ τοῦ περάσματος τοῦ χρόνου, ἂν δὲν είχε τὴν παρά-
δοσι, ποὺ μεταδίδεται ἀπὸ γενηὰ σὲ γενηά;

Διὰ τὸ Λαύρειο ὅμως, αὐτὴ ἡ ζωντανὴ κίνησις τῶν νέων
του, ἔχει ὅλως ιδιαιτέραν σημασίαν, ἐπειδή, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀρ-
χαῖα μνημεῖα του (ναὸς Σουνίου, θέατρο-Θορικοῦ, κλπ.), ἡ
περιοχὴ αὐτὴ ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ κάτι ἄλλο, πολὺ σπουδαῖον,
καὶ αὐτὸ εἶναι τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα στὴ μεταλλουργικὴ τέχνη,

στὴ μελετημένῃ μέθοδῳ ἔξωρύζεως τῶν μεταλλευμάτων, στὴ σφὴ κατεργασίᾳ τοῦ μεταλλεύματος σὲ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὥποιαν δὲν ὑπῆρχεν ἡ σημερινὴ πρόδοσις τῆς τεχνικῆς, στὴν οἰκονομίᾳ τῶν πρώτων ὑλῶν, καὶ σὲ τόσα ἄλλα θέματα, τὰ τόσον ἐπιστημονικῶς ἐνδιαφέροντα. Τὰ μνημεῖα αὐτά, ἔχουν πολὺ σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, διὰ τὸν Ἑλληνικὸν γένει, ἀλλὰ καὶ τὸ τοπικὸν τοῦ Λαυρείου, πολιτισμό.

Θὰ ἦτο πράγματι, ἀξία πάσης ὑποστηρίξεως, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου, ἐὰν ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ Ὁμίλου μας, εὔρισκε ζηλωτὰς καὶ ἐνθέρμους ὑποστηρικτάς, τόσο εἰς τὸ Λαύρειον, καὶ μάλιστα ἀπὸ δλους τοὺς κατοίκους του, διὸ καὶ ἀπὸ ταῖς Διοικητικαῖς καὶ Ἐκπαιδευτικαῖς Ἀρχαῖς, διὰ νὰ προστατευθοῦν τὰ ὅλιγιστα, ἀλλοίμονο, κειμήλια καὶ μνημεῖα καὶ ἔργα, ποὺ παραμένουν ὀκόμη, καὶ νὰ ἀποφευχθῇ μὲ κάθε δυνατὸ τρόπο, ἡ περαιτέρω καταστροφὴ τους, εἴτε ἀπὸ τὴν φυσικὴ τους φθορὰ τοῦ χρόνου, εἴτε, — καὶ οὐτὴ εἶναι ἡ χειρότερη — ἀπὸ τὴν ὁδιαφορία, τὴν ἔλλειψι σεβασμοῦ πρὸς τὰ ἑθνικὰ κειμήλια, τὴν ἀναλγησίαν καὶ συχνὰ τὴν ἐγκληματικότητα, ἀπὸ διάφορα ἄτομα ἡ ἐπιχειρήσεις, ποὺ χωρὶς πόνο, καὶ χωρὶς λόγο, τὰ κατοιστρέφουν, διὰ νὰ ἔξυπηρετήσουν ἐφήμερα συμφέροντά τους.

Τέτοια μνημεῖα, ποὺ ἵσως νὰ μὴν ὑπάρχουν σὲ ὄλοκληρο τὸν κόσμο, εἶναι τὰ ἀρχαῖα πηγάδια (μπούκες μεταλλείων), αἱ ἀρχαίαις δεξαμεναῖς νεροῦ, τὰ ἀρχαῖα πλυντήρια μεταλλευμάτων, οἱ ἀρχαῖοι φούρνοι τῆξεως μεταλλευμάτων. Αὐτὰ τὰ μνημεῖα, πόσα καὶ πόσα δὲν μᾶς διδάσκουν ὀκόμη καὶ σήμερα, διὰ τὴν μεταλλουργικὴν γένει τέχνην, τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Νὰ κακίσουμε σήμερα, διὸ ἐκεῖνο ποὺ ἔδω καὶ χρόνια ἔγινε, ἀπὸ ἄτομα ἡ καὶ ἐπιχειρήσεις, θὰ εἶναι κάπως ἐκτὸς χρόνου καὶ τόπου. Ἄλλὰ σήμερα, τούλαχιστον, εἰνα τὰ ὅλιγιστα ποὺ παρέμειναν, ἃς τὰ προστατεύσουμε μὲ στοργὴ καὶ μὲ φανατισμό, καὶ μὲ κάθε τρόπο, ώς ἄτομα καὶ ώς Κράτος, γιατὶ ἔτσι μόνον θὰ ἀποτελέσουν τὰ ἀσφολέστερα στοιχεῖα μελέτης διὰ ὅσους ἀμέσως ἐνδιαφέρονται, ἀλλὰ καὶ ἀγτικείμενα ἀξιοποιήσεως καὶ τουρισμοῦ καὶ πολὺ σοβαρᾶς κινήσεως στὸν τόπον αὐτόν. Βέβαια, ὑπάρχουν νόμοι προστατευτικοί, ἀλλὰ έτσι πρέπει νὰ ἀξιοῦμεν ὅλη τὴν πιὸ αὐστηρὰ ἐφαρμογή τους, προκειμένου νὰ περισώσουμε τὰ ἑθνικά μας κειμήλια.

Ἡ περιοχὴ τοῦ Λαυρείου, φαίνεται ἐκ πρώτης ὅψεως, σήμερα, πτωχὴ σὲ ἀρχαῖα μνημεῖα, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ δὲν ἔγιναν ποτὲ σὲ μεγάλη καὶ σοβαρὴ κλίμακα ἔρευνας. Τὰ διατί, εἶναι ὄλλο θέμα. Εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ καὶ νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι, εἰς ἓνα τόπο, ὅπως αὐτόν, μὲ τόσο μεγάλη σοβαρό-

τητα, ποὺ διατυμπάνισαν καὶ περιέγραψαν, ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, γεωγράφοι, πολιτικοί, στρατιωτικοί, καὶ αὐτὸ ἀκόμη ἐπίσημα τὸ Κράτος τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ εἰσέπρατε τόσα ὡφέλη καὶ κέρδη, ἔχει ἔξαντληθεὶ τὸ θέμα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑρεύνης.

Ἡ σκαπάνη τοῦ ἀρχαιολόγου, δὲν σταμάτησε ἀκόμη τὴν ἔργασία της, καὶ ὅταν, μία ἡμέρα, θὰ ξαναρχίσῃ, ἀσφαλέστατα θὰ ἔλθουν εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εύρήματα τέτοια, ποὺ θὰ δικαιώσουν ταῖς ἀπόφεις μας αὐταῖς καὶ θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ Λαύρειο, δὲν ἦτο μόνον μία ἀπλὴ μεταλλευτικὴ περιοχή, ποὺ μόνον ἡ ἔξωρυξις καὶ ἡ κατεργασία τοῦ μεταλλεύματος ἦσαν ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ὑπάρχεως της, ἀλλὰ ἦτο καὶ κέντρον πολιτισμοῦ.

Ο τρόπος καὶ τὰ μέσα διὰ τὴν διάσωσιν αὐτῆν, ἀποτελοῦν θέματα σοβαρὰ τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ θὰ μελετηθοῦν, καὶ θὰ ἐφαρμοσθοῦν, στὴν ὥρα τους, μὲ τὴν συμπαράστασι τοῦ Κράτους, ὅταν καὶ ἔμεις, μὲ πείσμα διὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ μας, θὰ τὸ ἐπιδιώξουμε. Αὐτὰ θὰ γίνουν μία ἡμέρα, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνουν, πρέπει ἀπὸ τώρα νὰ ἀρχίσουμε, καὶ νὰ γίνεται μεθοδικὰ καὶ μὲ παλμὸ ἡ προεργασία ποὺ χρειάζεται.

Καὶ τώρα, ὃς ἔλθουμε στὸ κύριο θέμα, τὸ Μουσείον Λαυρείου.

Ισως, θὰ ἐνθυμοῦνται ἀκόμη μερικοὶ ὅτι, κατὰ τὸ ἔτος 1933)1934, εἶχεν ἀρχίσει μία κάπως ἀρκετὰ σοβαρὰ κίνησις, διὰ τὴν περισυλλογὴ διαφόρων διεσπαρμένων ἀρχαίων κειμηλίων, προκειμένου μὲ αὐτά, νὰ πλουτισθῇ τὸ ὑπὸ ίδρυσιν μικρὸν Μουσείον, εἰς τὸ Λαύρειον, καὶ ἡ περισυλλογὴ αὐτὴ θὰ ἀποτελοῦσε τὸν πρώτο πυρῆνα μελλοντικῆς τοῦ Μουσείου ἔξελιξεως.

Τὸ ιστορικὸν τῆς κινήσεως αὐτῆς τῆς ίδρυσεως τοῦ Μουσείου ἔχει ως ἔξῆς :

Οτε, κατὰ τὸ ἔτος 1933 (31 Αύγουστου), ἡ 'Εταιρεία Μεταλλουργείων Λαυρείου ἐπώλησε εἰς τὴν Ἀγγλικὴν 'Εταιρείαν "THRACIAN MINERAL PRODUCTS LIMITED", τὴν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Λαυρείου ἀστικὴν περιουσίαν (ἀκίνητα, μηχανήματα, ὄλικά, κλπ.), καὶ ἡ 'Εταιρεία αὐτὴ ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Λαύρειον, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ μεγάλου Φιλέλληνος SIR ARTHUR CROSSFIELD (ὁ ὅποιος βρῆκε τόσο τραγικὸ θάνατο στὴν Γαλλία, ἐρχόμενος στὴν Ἑλλάδα, τὸ ἔτος 1938) καὶ σημειώνουμε ὅτι ἡ κ. "Ἐλενα Ἐλευθ. Βενιζέλου, εἰς μνήμην τῆς μητέρας τῆς Λαίδης Κρώσφιλδ, Μαρίκας Ἡλιάδη, ἔκτισε τὸ δύονυμο Μαιευτήριον), μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀκινήτων ποὺ περιήλθαν εἰς τὴν κατοχὴν τῆς 'Εταιρίας, ἦτο καὶ τὸ

άκινητον τὸ ὅποιον ἀπὸ ἔτη καὶ σήμερον ἀκόμη, χρησιμοποιεῖται ὡς Β' Δημοτικὸν Σχολείον Λαυρείου (γνωστὸν εἰς τοὺς παλαιότερους, ὡς «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΛΑΥΡΕΙΟΥ», ὃπου ἐστεγάζετο καὶ ἡ Φιλαρμονικὴ τῆς Ἐταιρείας Μεταλλουργείων Λαυρείου, πλουσιωτάτη εἰς μουσικὰ ὅργανα καὶ μὲ σοφαρὰν πρόσδοτον), μὲ Διευθυντήν, τὸν Ἀντώνιον Παπαϊωάννου.

Ἡ Ἐταιρεία Θράσιαν, εἰς τὸ πρόγραμμά της τῆς γενικῆς ἐπισκευῆς τῶν ἀκίνητῶν της, τὰ ὅποια λόγω ἐγκαταλείψεως, παρελήφθησαν εἰς πολὺ κακὴν κατάστασιν, καὶ μεταξὺ τῶν πρώτων, ὡς εὐνόητον, ἥτο καὶ τὸ ἀκίνητον τοῦ Β' Δημοτικοῦ Σχολείου. Πράγματι, ἡ Ἐταιρεία, κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἐν συνεννοήσει μὲ τὸν κ. Παπαϊωάννου, προέβη εἰς τὴν ἐπισκευὴν καὶ συμπλήρωσιν βασικῶν ἐλλείψεων τοῦ ἀκίνητου, σι ὅποιαι, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, ἀνῆλθον εἰς δρχ. 60.000 περίπου.

Εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ Σχολείου, εύρεθησαν ἐγκαταλελειμένα μερικὰ ἐπιτύμβια ἀγάλματα, τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, εἰς σχετικῶς καλὴν κατάστασιν, ἀλλά, λόγω τῆς ἀδιαφορίας, τὰ ἐπιτύμβια αὐτὰ ἐφθείροντο εἴτε μὲ χαρόσματα τῶν μοθητῶν, εἴτε μὲ κάθε εἰδους ἀκαθαρσίαις...

Ἡ διαπιστωθείσα κατάστασις αὐτή, μοῦ εἶχε προκαλέσει πραγματικὸ πόνο διὰ τὴν ἐλλειψιν σεβασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ταύτοχρόνως μοῦ ἐγεννήθη ἡ ἴδεα ὅτι θὰ ἐπρεπε μὲ κάθε τρόπο νὰ περισωθοῦν αὐτὰ καὶ ὅσα τυχὸν ἄλλα ὑπῆρχαν ἀρχαῖα (καὶ ὑπῆρχαν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας Μεταλλουργείων Λαυρείου τὰ ὅποια περιῆλθον καὶ αὐτὰ εἰς τὴν Θράσιαν) καὶ ὅσα ἀκόμη, θὰ εύρισκοντο μελλοντικῶς, δηλοδή, νὰ περισυλλεγοῦν καὶ διαφυλαχθοῦν σὲ ειδικὸ χῶρο, τὸ ὅποιον θὰ ἐλάμβανε τὴν μορφὴν μουσείου, καὶ ὅταν θὰ εἶχε καλῶς ὅργανωθεῖ, τότε θὰ παρεδίθετο εἰς τὸ Κράτος ἢ εἰς τὸν Δῆμον Λαυρεωτικῆς.

Πράγματι, ὑπηρετῶν τότε, ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἐταιρείας Θράσιαν, ἔξειθεσα τὰς ἀπόφεις μου εἰς τὸν Γενικὸν Διευθυντήν κ. STUART - WEBB - BOWEN, ὁ ὅποιος ὅνευ οὐδειμιᾶς ἐπιφυλάξεως ἀπεδέχθη τὴν πρότοσιν μου, ἐνέκρινε τὴν διάθεσιν τοῦ ἴσογείου διαμερίσματος τοῦ ἀκίνητου πρώην Ξενῶν (ὅπου σήμερον τὸ Ἱατρεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τοῦ Στρατοπέδου τῶν Ἀλλοδαπῶν Πολιτικῶν Φυγάδων), ἀποτελούμενον ἀπὸ πέντε εὐρύχωρα δωμάτια, ἐνέκρινε τὴν διαπάνην τῶν ἐπισκευῶν τῶν δωματίων καὶ τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐπιτυμβίων, ὡς καὶ πάσης ἄλλης διαπάνης σχετικῆς μὲ τὴν ἐγκατάστασιν καὶ διευθέτησιν τοῦ Μουσείου, καὶ ἀνέθεσεν εἰς ἐμέ, τὴν γενικὴν ἐποπτείαν καὶ διεύθυνσιν τοῦ ζητήματος τούτου.

Πράγματι, ἄνευ ἀναθολῆς καὶ κατόπιν συνεννοήσεώς μου μὲ τὸν κ. Παπαϊωάννου ὑπεγράφει σχετικὸν πρωτόκολλον, καὶ παρελήφθησαν τὰ ἐπιτύμβια, τὰ ὅποια μετεφέρθησαν, ὅφου ἐκαθαρίσθησαν, μὲ δὲ τοὺς τοῦς κανόνας τῆς ἀρχαιολογικῆς ἀπαιτήσεως, εἰς τὸ παραχωρηθὲν διαμέρισμα. "Ἐγιναν τότε ἀμέσως ξύλινα ὑπόθαυτα καὶ ἄλλαι διάφοραι ἔργασίαι. Μετεφέρθησαν τὰ ἀρχαῖα τὰ ὅποια εύρισκοντο εἰς τὰ Γραφεῖα, καὶ ἐποθετήθησαν εἰς ταῖς βιτρίναις (ὅπου καὶ σήμερα εύρισκονται).

Ἐπειδὴ δέδοι, τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ δὲν ἦσαν ἀρκετά, τότε, ἔγινε ἔνα εἶδος ἐκκλήσεως πρὸς ὅσους ἐνδιαφέρθησαν, καὶ ἤρχισε ἡ περισυλλογὴ διαφόρων ἀντικειμένων, λυκίθων, κλπ.

Μὲ τὴν ἐξέλιξιν ὅμως τῆς ὀργανώσεως καὶ περισυλλογῆς, ἔγινε ἡ σκέψις ὅπως τὸ Μουσεῖον, νὰ μὴ περιορισθῇ μόνον εἰς τὰ καθαρῶς ἀρχαιολογικά εύρήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπεκταθῇ εἰς τὴν περισυλλογὴν ὅλων ἀντικειμένων τὰ ὅποια θὰ παρουσίαζον γενικώτερον, εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Λαυρείου. Μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴν στὸ Μουσεῖον, θὰ ὑπῆρχον τέσσερα τμῆματα : α) τὸ καθαρῶς ἀρχαιολογικὸν, β) τὸ ἀρχαιολογικὸν μὲ ἀντικείμενα ποὺ ἔχουν ἔμμεσον ἢ ἀμεσον σχέσιν μὲ τὴν ἐξώρυξιν ἡ κατεργασίαν τῶν μεταλλευμάτων, γ) μὲ ὄρυκτολογικὴν συλλογὴν τῶν μεταλλευμάτων ποὺ δρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λαυρείου, ἢ καὶ εἰς ὅλας περιοχὰς καὶ δ) μὲ τὸ βιβλιογραφικόν, τὸ ὅποιον θὰ περιελάμβανε κάθε σύγγραμμα ἢ μελέτην σχετικὴν μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Λαυρείου, μὲ τοὺς Ἰστολογισμοὺς τῶν Ἐταιρειῶν, οἱ ὅποιοι θὰ ἔδιδαν μία καθαρὴ ἰδέα τῆς μεταλλευτικῆς ἔργασίας, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀφ' ἧς, δηλαδή, τὸ Λαύρειον, ξανάρχισε νὰ ἀποδίδῃ τὰ πλούτη τῆς γῆς του.

Ἡ νέα αὐτὴ κατευθυντήριος γραμμή, εύθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔδοσε πολὺ ἐνθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα, καὶ τὸ Μουσεῖον ὅρχισε νὰ πλουτίζεται μὲ κάθε λογῆς ἀντικείμενα, ἀρχαῖα, νεώτερα, βιβλία, κλπ.

'Ακούραστος, πρόθυμος, συνεργάτης, ποὺ μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ του κατάρτισι, θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ, ὑπῆρξεν ὁ ἀείμνηστος φίλος, Χρῆστος Τσελώνης, ποὺ τόσο πρόωρα μᾶς ἔφυγε, καὶ ὄφειλω, ἐξ ἵερᾶς ὑποχρεώσεως πρὸς τὴν μνήμην του, νὰ ἔξαρω τὴν συμβολήν του εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα τῆς ὀργανώσεως καὶ τοῦ πλουτισμοῦ τοῦ Μουσείου μας.

Κατ' αὐτὸν τὸν ἀπλὸν τρόπο, ὅρχισε ἀθόρυβα, ἡ ἴδρυσις τοῦ Μουσείου Λαυρείου, καὶ μὲ τὸν ζῆλον, τὴν ἀγάπη, τὴν στοργὴ καὶ τὸ ἀδιάκοπο ἐνδιαφέρον, ὅλων ὅσων ἔμμέσως ἢ ἀμέσως ἐνδιεφέρθησαν τότε, καὶ ἡσχολήθησαν μὲ αὐτό, εἶχε πραγματικά

φθάσει σὲ σημείον πολὺ ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸ μέλλον του, καὶ αἰσθανόμεθα κρυφὴ χαρά, διὰ τὴν ἡμέρα πού, ἔτοιμο καὶ πλουτισμένο, θὰ τὸ παρεδίδαμε εἰς δημοσίαν χρῆσιν, εἰς τὸ Δημόσιον.

Αὐτὴ ἡ προσπάθεια ὅρχισε τὸ 1933 (Σεπτέμβριον) καὶ ἔξακολούθησε μέχρι τὸν Αὔγουστο τοῦ 1938, διε, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ ἔξασφαλίσῃ ἀπαιτήσεις της, ἀπὸ δάνειον τὸ ὅποιον εἶχε δῶσει εἰς τὴν Θράσιαν, μὲ ἐγγύησιν τὰ ἐν Λαυρείῳ ἀκίνητα τῆς Ἐταιρείας, ἐπέβαλλε μεσεγγύησιν ἐπάνω σὲ αὐτά, καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1940, κατόπιν ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως, περιῆλθαν δλα τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ κινητά, νομίμως, εἰς τὴν κατοχήν της, καὶ ἡ Ἐταιρεία Θράσιαν ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως.

Αὐτὴ ἡ νέα φάσις, πολὺ μὲ εἶχε στενοχωρήσει, ἐπειδὴ δὲν διέβλεπα πλέον τὴν δυνατότητα νὰ συνεχισθῇ τὸ ἔργον αὐτό, καθ' ἥν μάλιστα στιγμήν, δλοι οἱ ὑπάλληλοι τῆς Θράσιαν ἀπελύοντο ἡ εἶχαν ἥδη ἀπολυθεῖ (ὅπως καὶ ἐγώ), καὶ αἱ τότε πολιτικαὶ συνθῆκαι, διέγραφαν καθαρὰ τὴν περιπέτεια τῆς Ἑλλάδος σὲ ἔνα νέο παγκόσμιο πόλεμο, ποὺ δὲν ἐβράδυνε νὰ κυρηχθῇ καὶ ἐν τῷ μεταξύ, κατὰ τὸ ἔτος 1939, ὅλλαξε καὶ ἡ περαιτέρω κίνησις διὰ τὸ Μουσείον,

B'

"Οπως ξύραφα στὸ προηγούμενό μου κεφάλαιον, τὸ Μουσείον περιελάμβανε τέσσαρα τμήματα. Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶχε γνωσθεῖ καὶ σὲ κύκλους ἐκτὸς τοῦ Λαυρείου καὶ συγκεκριμένως α) ὁ ἀείμνηστος Καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου Ἰωάννης Δοσανίδης, παλαιὸς Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἐταιρείας Μεταλλουργείων Λαυρείου καὶ ἔπειτα στὰ τελευταῖα του χρόνια, Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὸ ἔτος 1936 ή 1937, εἶχε ἐπισκεφθεῖ τὸ Μουσείον, καὶ μὲ ἐνθουσιασμὸ εἶχε ἐκφρασθεῖ διὰ τὴν προσπάθειά μας αὐτὴ καὶ μᾶς εἶχε ὑποσχεθεῖ τὴν κάθε δυνατὴ βοήθεια σὲ δι τὸ δῆποτε θὸ εἴχαμε ἀνάγκη, διὰ τὸν πλουτισμὸ τοῦ Μουσείου, καὶ αὐτὴ ἀκόμη τὴν ἐπιστημονικὴν του ὄντότητα ἔθετε εἰς τὴν διάθεσί μας, β) ἡ ἀείμνηστος Λαυρεία Φερδινάνδου Σερπιέρη, ἐπεσκέφθη τὸ Μουσείον, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐπιβράβευσιν τρόπον τινὰ τῆς προσπάθειας μας, μᾶς ἐδώρησε ἔνα ἀργυροῦν μετάλλιον μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ πενθεροῦ της Ἰωάννου - Βαπτιστοῦ Σερπιέρη νεωτέρου ἀνακαίνιστοῦ τοῦ Λαυρείου. (Τὸ μετάλλιον αὐτὸ εύρισκεται σήμερα σὲ πλαίσιο, εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ κ. Δημάρχου. Τὸ εἶχε μεταφέρει ἐκεῖ, δι' ἀσφάλειαν του, ὁ ἀείμνηστος Δήμαρχος Λ. Λέγγερης) γ) διάφοροι "Ελληνες καὶ ξένοι ἀρχαιολόγοι καὶ Γερμανοὶ ἀκόμη κατὰ τὴν κοτοχήν, μεταξὺ τῶν ὅποιων ὁ ἀκούραστος συνεργάτης καὶ πολύτιμος βοηθὸς Ἀμερικανός, κ. Τζῶν Γιάγκ (γνωστότερος ὡς ὁ «Γιάννης») εἰς τὸν ὅποιον πολλὰ διείλουμε διὰ τὸ Μουσείον μας, ἀπὸ τότε ποὺ εἶχε ἔλθει εἰς τὸ Λαυρείον καὶ Σούνιον, διὰ μελέταις του περισπούδασταις, ποὺ

έχουν ήδη δημοσιευθεί στά άρχαιολογικά δελτία, μὲν ἐνθουσιασμὸ καὶ μὲ τὰ καλύτερα λόγια, μᾶς προέτρεπαν εἰς τὸ νὰ συνεχίσωμεν τὸ ἔργον μας αὐτὸ καὶ μᾶς ὑπεσχέθησαν τὴν κάθε βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν.

Αὐτὴ ήτο ἡ κατάτασις, τότε, μέχρι τοῦ 1939. Ἀπολυθεῖς τότε (1938) ἀπὸ τὴν Θράσιαν, ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα μὲ εἶχε διορίσει Μεσεγγυοῦχον τῆς ἀκινήτου της περιουσίας εἰς τὸ Λαύρειον, καί, μὲ τὴν ιδιότητά μου αὐτή, προσπαθοῦσα εἴτε νὰ συνεχίσω τὴν ἔργασίαν τοῦ Μουσείου, εἴτε νὰ ἔξασφαλίσω δσα εἶχαν περισυλλεγεῖ εἰς αὐτό, μὲ τὴν ἐλπίδα πάντοτε ὅτι, μία ἡμέρα θὰ ἔξακολουθοῦσε ἡ ὄργανωσις καὶ ὁ πλουτισμὸς τοῦ Μουσείου καὶ θὰ ἔφθανε στὸ τελικὸ σκοπό του, μὲ τὴν συμπαράστασι τῆς Θράσιαν, ἡ ὁποία θὰ ἐπανήρχιζε τὴν ἔργασίαν της.

Δυστυχῶς δύμας, τὰ πολεμικὰ γεγονότα, ἐμπόδισαν τὴν Θράσιαν νὰ ξαναζήσῃ.

Μίαν ἡμέραν, καὶ χωρὶς καμμίαν προειδοποίησιν, ἥλθεν εἰς Λαύρειον ὁ Ἐπιμελητὴς τοῦ Πολυτεχνείου καὶ βοηθὸς τοῦ Καθηγητοῦ Δοσανίδη (δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸ ξενικόν του ὄνομα) ἐφοδιασμένος μὲ ἕνα σημείωμα τοῦ Καθηγητοῦ πρὸς τὸν μόνον ἐναπομείναντα ἐν ὑπηρεσίᾳ ὑπάλληλον τῆς Θράσιαν, ἀσίμωνηστον Κομνηνὸν Ἀδαμαντιάδην, καὶ οὕτε λίγο οὕτε πολύ, ἀπαιτοῦσε, ἐκ μέρους τοῦ Πολυτεχνείου, νὰ παραδοθῇ ἡ ὄρυκτολογικὴ συλλογὴ τοῦ Μουσείου, ἡ ὁποία εἶχε πλουτισθεῖ καὶ μὲ τὸν τόσο κόπο εἶχαμε κάμει, διὰ τὴν διάσωσίν της καὶ τὸν πλουτισμὸν τῆς ὄρυκτολογικῆς συλλογῆς τοῦ Πολυτεχνείου, ἀπαιτοῦσε δὲ ἐπὶ πλέον, καὶ τὴν παράδοσιν ἐνὸς ἀναγλύφου χάρτου ποὺ συνετάσαμεν, διαστάσεων 2,50X2,50 μ. (προσωπικῆς μας ἔργασίας), συντασσόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μεταλλευτικοῦ χάρτου τοῦ Ὁρυκτολόγου, ἐπιφανοῦς Ἐπιστήμονος LEPSIUS. Ὁ ἀνάγλυφος αὐτὸς χάρτης, ὅταν θὰ εἶχε τελειώση, θὰ ἀποτελοῦσε ἔνα σπουδαιότατον στοιχεῖον μελέτης τῶν ἐνδιαφερομένων ἀλλά, καὶ γενικῶς ἔνα κόσμημα διὰ τὸν τόπον.

Τότε πρασωπικῶς, διεμαρτυρήθην ἐντονώτατα ἐγγράφως καὶ τηλεφωνικῶς, πρὸς τὸν Καθηγητὴν Δοσανίδην, διὰ τὴν μὲ τὸν ἀνήκουστον αὐτὸν τρόπον ἀρπαγῆς ξένων πραγμάτων, τρόπον, ποὺ ἦρχετο σὲ βασικὴ ἀντίθεσι μὲ τὰ δσα μᾶς εἶχε ἐκφρασθεῖ καὶ ὑποσχεθεῖ καὶ ποὺ ἐματαίωνε τὴν κάθε περαιτέρω ἔξελιξι τοῦ Μουσείου μας.

"Ολαι μου αἱ ἐνέργειαι ἀπέβησαν μάταιαι, καὶ ἡ ὄρυκτολογικὴ συλλογὴ, καὶ ὁ ἀνάγλυφος χάρτης (ἡμιτελῆς), μετεφέρθησα νεις τὸ Πολυτεχνείον, ἄγνωστος δὲ είναι ἡ τύχη των. Ἐλπίζω νὰ ύπαρχουν ἀκόμη.

Μή διαβλέπων τότε, καμμίαν πιθανότητα, διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ποὺ μὲ τόση στοργὴ καὶ πάθος εἶχα ἀρχίσει ὑπὸ τὰς καλυτέρας συνθήκας, καὶ διὰ νὰ ἐξασφαλίσω τὰ ἀρχαῖα ἀντικείμενα, ἀπὸ τὸ βέβαιο χαμό τους, ἀν συνέβαινε νὰ φύγω ἀπὸ τὸ Λαύρειο, κατόπιν εἰσηγήσεώς μου εἰς τὸν τότε Δῆμαρχον, νομίζω πῶς ἡτο ὁ ἀείμνηστος Δημ. Μουσαγιᾶς ἢ ο. κ. Χατζηπανάγος, τὰ ἀρχαῖα μετεφέρθησαν εἰς τὸ ισόγειον διαμέρισμα τοῦ Δημαρχείου, ὅπου σήμερα στεγάζεται ἡ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη ποὺ ἰδρυσε ὁ ἀείμνηστος Δημαρχος Λ. Λέγγερης.

Ἐκεῖ, τὰ ἀρχαῖα παρέμειναν μέχρι τῆς ἰδρύσεως τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης, ἀλλὰ λόγω τοῦ βάρους τῶν μαρμαρίνων καὶ πέτρινων ἀντικειμένων, καὶ διὰ νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ τὸ ξύλινο δάπεδο, μετεφέρθησαν εἰς τὰς Ἀποθήκας τοῦ Α' Δημοτικοῦ Σχολείου, τὰ δὲ ἀντικείμενα ποὺ εύρισκοντο σὲ προθῆκες, παρέμειναν εἰς τὴν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην, ὅπου καὶ σήμερα ὑπάρχουν ὀκόμη.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος κοινοποιοῦ τὸν κατάλογο ὄλων αὐτῶν τῶν ἀρχαίων ἀντικειμένων, ἔκ τῶν ὅποιων μερικά, τῆς ἀρχαίας συλλογῆς τῶν κειμηλίων, τοῦ τμήματος 6, (κειμήλια ποὺ ἔχουν σχέσι μὲ τὴν μεταλλευτικὴν ἐν γένει τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων), ἔχουν πολὺ μεγάλην σπουδαιότητα καὶ εἶναι μοναδικά εἰς τὸν κόσμον.

Αὐτὸς εἶναι ἐν συντομίᾳ, τὸ Ιστορικὸν τῆς ἰδρύσεως τοῦ Μουσείου, ἀλλὰ καὶ τῆς . . . περιπτετείας του.

Σήμερα, ὁ Ἐκδρομικὸς "Ομίλος Λαυρείου, ποὺ πρέπει νὰ λάβῃ θέσιν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα, ἔταξε μεταξὺ τῶν θεμελιώδῶν σκοπῶν του, καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς περιοχῆς τοῦ Λαυρείου καὶ ἔχει ἀναλάβει καὶ τὴν ἔξαιρετικὰ εὐχάριστον πρωτοβουλίαν, τῆς ἐπαναλειτουργίας τοῦ Μουσείου, σὲ ἴδιο κτίριο. Δικαίας καὶ μεγάλη ἡ ἱδέα καὶ ὁ σκοπός του, ἐπειδὴ, μὲ τὴν ἀξιοποίησι τῶν ἀρχαιοτήτων, μὲ σκοπὸ τουριστικό, θὰ ὑπάρχῃ καὶ τὸ ὅλο σκέλος, τὸ Μουσεῖον, τὸ ὅποιον θὰ δείχνῃ τόσα ἐνδιαφέροντα πράγματα διὰ τὸν τόπον αὐτό, τόσο εἰς τοὺς ἀμέσους ἐνδιαφερομένους δύο καὶ εἰς τοὺς ἀπλοὺς τουριστὰς ἐπισκέπτας, διότι, ἐπὶ πλέον, θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ ἀρχαῖα τέχνη τῆς μεταλλευτικῆς καὶ κατεργασίας τῶν μετάλλων, πολλὰ ἔχει ὀκόμη νὰ διδάξῃ, παρὰ τὴν σημερινὴ τεχνικὴ ἔξελιξι.

Ἄπευθυνόμενος τόσο εἰς τὰ ἀγαπητὰ Μέλη τοῦ Ὁμίλου μας, καὶ γενικῶς, εἰς δόσους ἀγαπῶν τὸ Λαύρειον, τοὺς καλῶς ὅπως ὁ καθ' ἔνας, νὰ γίνη ἔνος θετικὸς φορεὺς τῆς προοδευτικῆς αὐτῆς προσπαθείας, νὰ προστατεύσῃ καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὰ

άρχαία μας κειμήλια ποὺ είναι ή ζώσα παράδοσις τῆς ιστορίας τῆς Ἑλλάδος μας, νὰ καταγγέλῃ χωρὶς δισταγμό καὶ ἐνδοιασμὸ τὴν κάθε ζημία ποὺ θὰ παρατηρήσῃ ὁ ἕδιος ή θὰ πληροφορηθῇ, καὶ ὅταν ἐν καιρῷ θὰ κληθῇ νὰ βοηθήσῃ ἀμεσώτερα τὴν προσπάθειά μας αὐτῇ, νὰ τὴν προσφέρῃ μὲ ἀγάπη καὶ τὴν πεποίθησι ὅτι προσφέρει στὸν ἔδιο τὸν τόπο του ἀλλὰ καὶ στὴν Ἑλλάδα γενικώτερα μία μεγάλη ὑπηρεσία, διὰ τὴν ὁποίαν, μὲ ὅλην τὴν ἀποικιουμένην σεμνότητα, πρέπει νὰ είναι ὑπερήφανος. Μόνον μὲ τὰ ἀπλὰ τώρα μέσα, ἀλλὰ καὶ θετικὰ στὰ ἀποτελέσματα ποὺ θὰ ἔχουν, θὰ κατορθωθῇ καὶ θὰ ἐπιτύχῃ ὁ σκοπὸς τοῦ Ὁμίλου, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα τοῦ Λαυρείου, ὅτι τὸ Λαύρειον, προοδεύει καὶ δὲν θέλει νὰ είναι ἔνα ἀπλὸ μεγάλο ἔργατικὸ χωριό, ὑπὸ τὴν στενὴν σημασίαν τῆς λέξεως, καὶ ὅτι ἡ πρόοδος του, πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἐπεκταθῇ, μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν. Τὸ Λαύρειον, ΠΡΕΠΕΙ νὰ ἀναπτυχθῇ, καὶ ὅσο είναι δυνατὸν πιὸ γρήγορα — καὶ ὑπάρχῃ σοβαρὸς λόγος γι' αὐτὸ — καὶ ὄλοκληρος ἡ τάξις τῶν διανοουμένων μάλιστα, πρέπει μὲ ἐπιμονὴ καὶ πεῖσμα νὰ πρωτοστατήσῃ σὲ αὐτό, διὰ νὰ παρασύρῃ καὶ τὸν ἄλλο κόσμο στὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ ἡ νεολαία του, νὰ κρατηθῇ μὲ θάρρος, μὲ ἀφοσίωσι μὲ στοργὴ καὶ μὲ φανατισμὸ στὴν προπάθεια αὐτὴ σήμερα, ἀλλὰ καὶ αὔριον καὶ πάντοτε, στὴν ἔξελιξι τῆς φιλοπροόδου αὐτῆς προσπαθείας, καὶ τὸ ὄνειρο, νὰ γίνεται πραγματικότης, χωρὶς ὅμως τέλος.

Εἴθε νὰ ἀξιωθῶ αὐτὴ τὴν πραγματοποίησι, νὰ τὴν ζήσω.

Λαύρειον, Αὔγουστος 1956

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

Τῶν ἀρχαιολογικῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῶν εὑρισκομένων εἰς τὸ διαιμέρισμα τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης καὶ εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ Δήμου Λακυρεωτικῆς.

Αὕξ. Ἀριθ.	'Αριθ. κειμένου	Ε 18 ος
1.	1	Κίονος Βάσις
2.	32	Τεμάχιον μαρμαρίνης λυκήθου
3.	20	'Ανθέμιον μαρμάρινον
4.	21	'Ανάγλυφον
5.	9	'Ενεπίγραφον ἀνάγλυφον
6.	14α.	Τεμάχιον κεφαλής
7.	38β.	Τεμάχιον (;)
8. ἄνευ ἀριθμοῦ		Τεμάχιον ἀνθεμίου
9.	10	Τεμάχιον ἀναγλύφου
10.	22	'Ανάγλυφον
11.	13	Τεμάχιον ἀγάλματος
12.	30	'Ανθέμιον
13.	12	Τεμάχιον ἀγάλματος
14.	16	'Ἐπιτύμβιον νεάνιδος
15.	17	Τεμάχιον ἀναγλύφου
16.	19	Τεμάχιον ἀναγλύφου
17. ἄνευ ἀριθμοῦ		'Ἐπιτύμβιον
18.	27	'Ενεπίγραφον ἐπιτύμβιον
19.	28	'Ενεπίγραφον ἐπιτύμβιον
20.	95	'Ἐπιγραφὴ
21.	24	'Ανθέμιον ἐνεπίγραφον
22.	25	'Ἐπιγραφὴ κατοχῆς μεταλλεύματος
23.	25(;)	'Ἐπιγραφὴ
24. ἄνευ ἀριθμοῦ		Μικρὸν τμῆμα λιθίνου ζώου
25.	26	Δύο τεμάχια ἀνθεμίου
26.	3	"Ορος (πλάξ)
27.	100	Τεμάχιον κίωνος

28.	37	'Επιγραφή
29.	5	Τετράγωνος κίων
30.	94	'Επιγραφή 7' "Αγαλμα Κυβέλης.
	94	'Ορόσημον μεταλλείου
31. ᄂνευ ἀριθμοῦ		Τμῆμα Τριβείου
32. »	»	Πλάξ Τριβείου ἡ μεταλλεύματος
33. »	»	5 Τεμάχια τριβείων σίτου
34. »	»	1 Τράπεζα
35. »	»	1 Τεμάχιον κίωνος (βάσις)
36. »	»	1 Τεμάχιον ἀπό κρήνην
37. »	»	1 Τριβείον πλήρες
38. »	»	Γουδί ἐκ τραχίτου
39. »	»	Λύκιθος ἐκ σκλάβων
40.	4	'Αφιέρωσις ἐκ σκλάβων
41. ᄂνευ ἀριθμοῦ		"Ἐν τεμάχιον λίθου
42.	6	"Αγαλμα Κυβέλης
43.	92	Σημείον τῆς εύτελείου παραχωρήσεως(;)
44. ᄂνευ ἀριθμοῦ		Κίων υψηλὸς (ἀγνώστου ἐποχῆς)
45.	52β.	'Επιγραφή
46.	361(34)	Λύκιθος μαρμάρινος
47.	(25)	Λύκιθος μαρμάρινος
48.	(33)	Λύκιθος μαρμάρινος
49.	97	'Ενεπιγραφή
50. ᄂνευ ἀριθμοῦ		Συμβόλαιον πωλήσεως μεταλλείων
51.	39	Βυζαντινὸν ἀνάγλυφον
52.	8	'Επιτύμβιον γλυπτὸν
53.	16	'Επιτύμβιον

ΠΡΟΘΗΚΗ 1ον Τμήμα.

54)67	14 Τεμάχια συγκεκολημένα	(2ος "Οροφος")
68)86	19 Λύκιθοι	(3ος "Οροφος")
87)89	3 Λύχνοι τεθλασμένοι	(3ος "Οροφος")
90)92	3 Βαρίδια πήλινα	(4ος "Οροφος")
93)99	7 Καρφία	
100)101	2 Συστήματα ψλων
Διάφορα τεμάχια τεθραυσμένων άγγείων	

2ον Τμήμα.

102	1 Πτύον ξύλινον
103	1 Τεμάχιον στυλεοῦ
104	1 Τεμάχιον στυλεοῦ ἀποθωμένον
105	3 Σφυριά

3ος "Οροφας

106	1 Κουπέλλα
107	2 Κομμάτια λιθαργύρου
108	1 Χελώνα (μολύβδου)
109	1 Τεμάχιον λιθαργύρου
110	3 Διάφορα τεμάχια λιθαργύρου
111	3-4 Παλαιά σίδερα ἀπὸ καρίνους
112	1 Ἀρχαῖος Φυσητὴρ
113	Τμήματα ἀρχαίας καμίνου
Συλλογὴ ὄρυκτολογίας (μεταλλευμάτων)
'Αρχαιότητες ἡλεκτροφωτισμοῦ Λαυρείου
'Εν Λαυρείῳ τῇ 25 Ιανουαρίου 1955

ΑΝΤΙΓΡΑΦΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

τοῦ εύρισκομένου εἰς τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Δήμου Λαυρεωτικῆς

